

Suomen Kunnanlääkärit Oy
Raskinpolku 16 C 42
20360 TURKU

EDUSKUNTA

HALLINTOVALIOKUNTA

Viite: lausuntopyyntönne sähköpostitse 9.4.2018

ASiantuntijalausunto HALLINTOVALIOKUNNALLE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI ASIAKKAAN VALINNANVAPAUSTE SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLOSSA (myöh. ”valinnanvapauslaki”) JA ERÄISTÄ SIIHEN LIITTYVISTÄ LAEISTA (HE 16/2018 vp)

Asiantuntijalausunnossamme otamme kantaa valinnanvapauslakiin suoran valinnan sosiaali- ja terveyskeskuksen (myöh. ”sote-keskus”) palveluiden osalta. Muilta osin valinnanvapauslakiin ja esitettyihin eräisiin muihin siihen liittyviin lakeihin, meillä ei ole lausuttavaa.

Suomen Kunnanlääkärit Oy pitää valinnanvapauslain tarkoitusta (1 §) hyvänä sekä koko sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen kokonaistavoitteiden toteutumisen kannalta tärkeänä. Käsityksemme mukaan asiakkaan valinnanvapautta kasvattamalla voidaan merkittävästi parantaa palvelujen saatavuutta erityisesti perusterveydenhuollon palveluissa sekä vahvistaa tulevien sote-keskusten kannusteita kustannusvaikuttavaan toimintaa, kuten hallitus esittää. Lisäksi valinnanvapaus vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja sitouttaa asiakkaita omaan hoitoonsa, mikä kotimaisten ja kansainvälisten tutkimusten perusteella parantaa hoidon vaikuttavuutta. Näemme oikeuden valita perusterveydenhuollon palveluntuottajansa olevan jo itsessään eurooppalainen standardi ja suomalaisen nykyjärjestelmän siinä valossa poikkeus sekä ongelmallinen itsemääräämisoikeuden näkökulmasta.

Katsomme yksityisen ja maakunnan oman palvelutuotannon tasapuolisen kohtelun näkökulmasta jossain määrin ongelmalliseksi sen, että maakunnan liikelaitos ylläpitää yksityisten sote-keskusten kanssa kilpailevaa omaa sote-keskusta tai -keskuksia (15 §, 16 §) huomioiden liikelaitoksen poikkeava verokohtelu sekä konkurssisuoja. Yhdymme myös mm. Korkeimman hallinto-oikeuden lausuntokierroksella ilmaisemaan huoleen järjestelmän mahdollisesta valtiontukiluonteesta ja siten ristiriitaisuudesta Euroopan unionin kilpailulainsäädännön kanssa. Pidämme todennäköisenä, että esitetystä tasapuoliseen kohteluun pyrkivästä sääntelystä (esim. 61§ ja 62 §) huolimatta tosiasiallisesti useissa maakunnissa liikelaitokset tulevat myös kompensoimaan omia sote-keskuksiaan vyörytyserien ja laskennallisten kustannusjakojen kautta siten, että kirjanpidolliset kustannukset eivät vastaa todellisia tuotantokustannuksia tai ainakaan ns. markkinahintaa. Kyse ei ole yksinomaan yksityisten tuottajien kilpailukykyongelmasta, vaan asia on ongelmallinen myös tavoitellun asiakkaan valinnanvapauden lisäämisen kannalta, mikäli edellä mainittu johtaa sote-keskustuottajille määrättävien korvausten liian alhaiseen tasoon. Tämän osalta katsomme, että hallituksen edellinen esitys toukokuussa 2017 (HE 47/2017 vp), joka sisälsi sote-keskuspalveluiden ns. yhtiöittämisvelvollisuuden oli tältä osin toteuttamiskelpoisempi ja Euroopan unionin oikeuden näkökulmasta varmemmalla pohjalla.

Suoran valinnan sote-keskuksessa tuotettavien palveluiden sisällön (18 §) katsomme pääosin olevan tarkoituksenmukainen ja verrattuna toukokuussa 2017 annettuun hallituksen esitykseen (HE 47/2017 vp), jossa sisältö oli oleellisesti laajempi, se mahdollistaa nyt paremmin myös uusien yritysten markkinoille tulon

Suomen Kunnanlääkärit Oy
Raskinpolku 16 C 42
20360 TURKU

ja pienten- sekä keskisuurten yritysten toimimisen. Samoin katsomme, että nykyiseen esitykseen ei enää sisälly julkisen vallan käytön näkökulmasta ongelmallisia tehtäviä, mitä pidämme hyvänä kehityksenä.

Vaikka ymmärrämme hyvin, että uudistuksella tavoitellaan sosiaali- ja terveydenhuollon parempaa integraatiota, pidämme keinotekoisena ja laajasti tarpeettomana laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilön antaman sosiaalihuollon ohjauksen ja neuvonnan sisällyttämistä sote-keskuspalveluihin (16 § 1 mom. 7 kohta). Kiinnitämme huomiota siihen, että esimerkiksi ns. palvelusetelikokeiluissa mainitulle sosiaaliohjaukselle ei ole tunnistettu tarvetta sen paremmin tuottajien, järjestämisvastuussa tällä hetkellä olevien kuntien kuin asiakkaidenkaan taholta. Pitäisimme tarkoituksenmukaisempaan, että sote-keskuksessa annettaisiin vain palvelujärjestelmään liittyvää yleistä ohjausta ja neuvontaa, jonka voisi antaa myös muu, kuin laillistettu sosiaalihuollon ammattihenkilö ja varsinaisen sosiaalihuollon ammattihenkilön antaman sosiaaliohjauksen jättäisimme liikelaitoksen tehtäväksi.

Pidämme huonosti perusteltuna ja tarpeettoman yksityiskohtaisena sääntelynä vaatimusta, että sosiaalihuollon ohjausta antavan henkilön tulisi olla nimenomaan palvelussuhteessa eli työsuhteessa sote-keskukseen (39 § 2.mom). Vastaavaa vaatimusta ei ole minkään muun ammattiryhmän kohdalla ja myös sosiaalihuollon ammattihenkilön kohdalla olisi tarkoituksenmukaisinta jättää sote-keskukselle liikkumavaraa sen suhteen käyttääkö se palkattua henkilöstöä, vuokrattua henkilöstöä, alihankintaa tai muuta toimeksiantoa.

Pidämme myönteisenä, että nykyisessä esityksessä asiakkaalla on oikeus vaihtaa suoran valinnan sote-keskusta kuuden (6) kuukauden välein aikaisemman vuoden sijaan, sekä sitä, että asiakas voi tehdä valinnan tiedonhallintapalvelun lisäksi myös ilmoittamalla kirjallisesti valitsemalleen palveluntuottajalle (20 §).

Pidämme sinällään tärkeänä ja hyvin perusteltuna, että suoran valinnan sote-keskuspalveluiden tuottajille asetetaan tiukkojakin vaatimuksia ja velvollisuuksia mm. toiminnan laatuun liittyen (esim. 38 §, 39§, 42 §, 56 §, 59 § ja 60 §). Pitäisimme kuitenkin tärkeänä pienten ja keskisuurten yritysten näkökulmasta, että lakiin olisi erikseen kirjattu nimenomaisesti maakunnan asettamien ehtojen osalta (42 §), että asetettavien ehtojen tulisi olla oikeassa suhteessa lain tarkoitukseen, eli asiakkaan valinnanvapauden lisäämiseen nähden, ja ne eivät saisi myöskään asettaa kohtuuttomia markkinoille tulon esteitä. Tämän osalta emme pidä täysin riittävänä esityksessä erillisenä olevaa yleistä mainintaa suhteellisuusperiaatteen noudattamisesta valinnanvapausjärjestelmän soveltamisessa (44§).

Esitystä palveluntuottajille suoritettavista korvauksista (10 luku) pidämme pääosin tarkoituksenmukaisena ja hyvin perusteltuna. Pienten ja keskisuurten yritysten näkökulmasta katsomme ongelmalliseksi sen, että korvausten maksutapa ja -aikataulu on jätetty kokonaan maakuntien päätettäväksi, joskin asiasta on asetuksenanto-oikeus valtioneuvostolle. Näkisimme perusteltuna, että jo lain tasolla olisi määritelty, että ainakin suoran valinnan palveluntuottajan kiinteä korvaus maksettaisiin kuukausittain jälkikäteen.

Rikosoikeudellisen virka- ja vahingonkorvausvastuun ulottamista yksityisen palveluntuottajan henkilöstöön (75§) heidän tuottaessaan valinnanvapauslain mukaisia palveluita pidämme ongelmallisena. Esimerkiksi yhdellä lääkäriellä saattaa saman työpäivän aikana käydä itse maksavia asiakkaita, vakuutusyhtiöiden maksamia asiakkaita, työterveyshuoltoasiakkaita sekä valinnanvapausasiakkaita; rikosoikeudellinen vastuu määräytyisi hoidon maksajan mukaan. Lääkäriellä itsellään ei välttämättä olisi edes tiedossa hoidon lopullista maksajaa. Mikäli ammattihenkilöiden rikosoikeudellinen vastuu nähdään liian vähäisenä tulisi asia korjata muulla tavoin siten, että samasta teosta rangaistaisiin samalla tavoin riippumatta siitä, onko hoidon maksaja maakunta vai jokin muu taho.

Sote-keskusten toiminnan aloitusta koskevaa aikataulua ja vaiheistusta (88 § ja 90 §) pidämme pääosin hyvänä ja katsomme sen jättävän riittävästi valmistautumisaikaa sekä maakunnille että tuottajille ja asiakkaille.

Suomen Kunnanlääkärit Oy
Raskinpolku 16 C 42
20360 TURKU

Mahdollisuutta pilotoida suoran valinnan palveluita (93 §) vuosina 2018-2021 pidämme erittäin tärkeänä ja onnistuneena. Pilotointi mahdollistaa maakunnille joustavan vapaaehtoisuuteen perustuvan siirtymän tulevaan valinnanvapausjärjestelmään, tuottaa tietoa järjestelmän kehittämisen tueksi, tarjoaa jatkonäkymän käynnissä oleville ns. palvelusetelikokeiluille, sekä avaa markkinaa asteittain, mikä mahdollistaa paremmin myös pienten ja keskisuurten tuottajien markkinoille tulon.

Sami Salminen

Toimitusjohtaja

Suomen Kunnanlääkärit Oy